

Łukasz Bilski

Formacja organisty na terenie diecezji koszalińsko-kołobrzesckiej

Studia Koszalińsko-Kołobrzesckie 21, 299-315

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

FORMACJA ORGANISTY NA TERENIE DIECEZJI KOSZALIŃSKO-KOŁOBRZESKIEJ

Wstęp

Sledząc uważnie karty Pisma Świętego, spisane objawienia Bożego, zauważyć można, iż Bóg ukazywał się w świecie przez siebie stworzonym. Początkowo niebo i ziemia stały się miejscem Jego zamieszkania. Z czasem jednak miejscem tym był Namiot Spotkania, Przybytek czy wreszcie Świątynia, która jako wzór prawdziwego namiotu stała się podnóżkiem stóp Jego (por. 1Krn 28,2). Ze świątynią związana była liturgia chwały Bożej. Z chwilą Wcielenia Syna Bożego *miejscem* kultu stał się sam Jezus Chrystus, Zbawiciel świata. Dzisiaj wspólnota Kościoła czci Boga przez ofiarę uwielbienia, którą Chrystus przekazał Kościołowi.

Każdy Kościół partykularny jest odpowiedzialny za celebrowanie chrześcijańskiego misterium. Również w diecezji koszalińsko-koło-brzeskiej zauważyć można troskę, jaką otacza się liturgię. Już od samego powstania diecezji w 1972 r. rozpoczęto organizowanie życia religijnego i liturgicznego na jej obszarze. Dzisiaj diecezja koszalińsko-koło-brzeska, którą charakteryzuje duża rozległość terytorialna, podzielona jest na 24 dekanaty, w których działa 220 parafii. W tych punktach zorganizowano życie religijne – przede wszystkim liturgiczne.

Ważnym elementem liturgii jest muzyka, która stanowi jej część oraz pomaga wiernym w zaangażowanym przeżywaniu celebracji. Już pierwszy biskup, Ignacy Jeż, kierując się troską o udział wiernych w liturgii, zabiegał o poprawny śpiew i muzykę liturgiczną. Z czasem, gdy diecezja zaczęła się rozwijać, biskup zauważył nagłą potrzebę przygotowania i otoczenia szczególną opieką organistów pracujących na terenie diecezji koszalińsko-koło-brzeskiej. Dzięki zaangażowaniu bpa Ignacego Jeża oraz wielu osób duchownych i świeckich powstało istniejące do dziś Diecezjalne Studium Organistowskie.

Zainteresowanie autora niniejszego opracowania problematyką związaną z formacją i posługą organisty na terenie diecezji koszalińsko-koło-brzeskiej wynika z faktu pełnienia przez niego tej posługi. Podjęcie tego tematu podyktowane też było chęcią zebrania i usystematyzowania wszystkich informacji dotyczących organisty i muzyki organowej na terenie diecezji. Należy zaznaczyć, iż do tej pory nikt całościowo nie

¹ Mgr lic. Łukasz Bilski, doktorant Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Szczecińskiego, organista diecezji koszalińsko-koło-brzeskiej, członek Stowarzyszenia Polskich Muzyków Kościelnych, adres do korespondencji: ul. Raclawicka 6/1, 76-215 Słupsk, e-mail: lukaszbomi@gmail.com.

opracował tego zagadnienia w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Zostało ono tylko częściowo omówione przez ks. dra Eugeniusza Kaczora².

W niniejszym artykule zostanie przedstawiony krótki rys historyczny diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w kontekście pracy organisty, szczególnie w oparciu o I synod diecezji oraz powstanie Diecezjalnego Studium Organistowskiego i kursu Muzilo. Następnie zostaną ukazane wyniki badań nad efektami działalności tych dwóch form przygotowania organistów dla diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej.

1. Diecezja koszalińsko-kołobrzeska miejscem formacji organistów

Każda diecezja posiada swoją specyfikę związaną z jej historią, położeniem oraz warunkami społecznymi, w których przychodzi żyć miejscowej ludności. Omawiając formację organistów na terenie diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, warto krótko zapoznać się z jej dziejami, co pozwoli łatwiej zrozumieć specyfikę życia i działalności Kościoła na tym terenie. Należy wspomnieć, iż przez wieki na terenie dzisiejszej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej mieszkali protestanci. Dopiero po II wojnie światowej Kościół katolicki odrodził się tutaj, obejmując w większości od nowa ludność napływową.

Zatem na Pomorzu Zachodnim przed reformacją luterańską było około 1100 kościołów i kaplic. Niestety, nauka Marcina Lutra (1517 r.) znalazła swoje odbicie na tych ziemiach. 13 grudnia 1534 r., podczas otwarcia tzw. sejmiku pomorskiego w Trzebiatowie, oficjalnie wprowadzono protestantyzm na Pomorzu Zachodnim. Reformacja przyniosła na ziemię nadodrzańską likwidację katolicyzmu i upadek organizacji kościelnej. Na gruzach diecezji lubuskiej i kamieńskiej zatryumfował protestantyzm. Szerzył się on szczególnie wśród ludności miejskiej. Kościoły katolickie zamieniano na zbory luterańskie, a klasztory grabiono z dzieł sztuki³.

Powstanie diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w roku 1972 nawiązuje do historycznej diecezji kołobrzeskiej założonej w 1000 r. Rok 1972 poprzedziły jednak długoletnie przygotowania i prace na polu organizacyjnym. Po zakończeniu II wojny światowej teren obecnej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej od 1945 r. wchodził w skład założonej tymczasowej Administracji Apostolskiej Kamieńskiej, Lubuskiej i Prałatury Pilskiej z siedzibą w Gorzowie Wielkopolskim – potocznie zwaną diecezją gorzowską⁴.

W tym miejscu należy pochylić się nad historią muzyki kościelnej i pracy organisty na tych terenach. Kuria biskupia w Gorzowie Wielkopolskim przez długie lata wiele uwagi poświęcała sprawie śpiewu kościelnego. Problem był dość istotny, gdyż parafianie mieszkający na tych terenach przybyli wcześniej z różnych stron Polski i śpiewali niejednolicie (jeżeli chodzi o repertuar) bądź wcale tego nie potrafili. Zatem formacja

² E. Kaczor, *Religijna kultura muzyczna w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej (1972-2004). Studium historyczno-muzykologiczne*. Praca doktorska napisana pod kierunkiem ks. prof. dr. hab. I. Pawlaka. Rozdział II *Życie muzyczne w diecezji*, podrozdział 2 *Organy i organisci*, s. 105-116, praca niepublikowana.

³ G. Wejman, *Organizacja Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim i ziemi lubuskiej w latach 1945-1972*, Szczecin 2007, s. 28-51.

⁴ L. Bończa-Bystrzycki, *Zarys dziejów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej (1972-2011)*, Koszalin 2011, s. 7.

organistów była tu sprawą priorytetową. Pierwsze wzmianki o formacji organistów pochodzą z lat 1951-1952. Wydział Duszpasterski kurii wydawał nawet pismo dla organistów zatytułowane *Listy do organistów*. Pisma te stanowiły namiastkę kursu dla organistów, bowiem omawiano w nich sprawy duchowe, jak i zawodowe⁵.

Organistom stawiano wysokie wymagania. Zabiegano, aby organista był człowiekiem wiary, modlitwy, pomocnikiem księży oraz w razie potrzeby był katechetą, a nawet ministrantem przy ołtarzu. Ponadto powinien brać udział w dorocznych rekolekcjach. Pierwszy Zjazd Organistów administracji apostolskiej w Gorzowie, w połączeniu z rekolekcjami zamkniętymi, odbył się w Słupsku w roku 1949. Wzięło w nim udział 72 organistów. Kolejne rekolekcje odbywały się w Gorzowie Wielkopolskim i w Słupsku⁶.

Organisci byli przeważnie samoukami, stąd też rodziła się potrzeba zadbania o ich odpowiednie kwalifikacje. W 1953 r. powołano Diecezjalną Komisję Muzyki i Śpiewu Kościelnego, natomiast w roku 1959 dodano do tej nazwy „oraz Spraw Organistowskich”. Tego samego roku bp Wilhelm Pluta opracował regulamin dla organistów diecezji gorzowskiej. Regulamin ten określał kwalifikacje, obowiązki i uprawnienia organistów. W świetle tego regulaminu organista winien być katolikiem wierzącym i praktykującym, mającym należyte wykształcenie zawodowe. Ponadto organista mógł być zatrudniony przez parafie na podstawie pozytywnej opinii Diecezjalnej Komisji dla Spraw Śpiewu i Muzyki Kościelnej oraz Spraw Organistowskich. Otrzymywał pensję miesięczną i był ubezpieczony⁷.

Obowiązkami organistów były wymogi zawodowe (dbałość o oprawę muzyczną Mszy św., śpiew, prowadzenie zespołów śpiewaczych, katechizacja w miarę potrzeby, duszpasterstwo dzieci i młodzieży oraz ministrantów, pomoc w biurze parafialnym) oraz duchowe (udział w rekolekcjach, dniach skupienia, konferencjach i kursach)⁸.

W czerwcu 1972 r. sekretarz Episkopatu Polski, bp Bronisław Dąbrowski, prowadził rozmowy w Watykanie w sprawie utworzenia nowych diecezji na ziemiach zachodnich i północnych. Paweł VI spełnił prośby biskupów polskich, opierając się na obowiązujących układach międzynarodowych. 28 czerwca 1972 roku, w drugim dniu 131. Konferencji Plenarnej Episkopatu Polski, w rezydencji arcybiskupów krakowskich została podana do wiadomości bulla papieża *Episcoporum Poloniae coetus*⁹, na mocy której erygowano cztery diecezje: opolską, gorzowską, szczecińsko-kamieńską i koszalińsko-kołobrzeską. Zapisano w dokumencie, iż diecezja koszalińsko-kołobrzaska będzie obejmować terytorium województwa koszalińskiego, powiatu Lębork

⁵ Tamże, s. 346-347.

⁶ Tamże, s. 347-353.

⁷ W. Pluta, *Regulamin Diecezjalnej Komisji dla spraw śpiewu i muzyki kościelnej oraz spraw organistowskich*, znak: B:2 – 6/59, Gorzów dnia 23 kwietnia 1959 roku, „Gorzowskie Wiadomości Kościelne” (1959), nr 5, s. 245-246.

⁸ W. Pluta, *Regulamin dla Organistów Diecezji Gorzowskiej*, „Gorzowskie Wiadomości Kościelne” (1959), nr 5, s. 246-253.

⁹ Paweł VI, *Bulla „Episcoporum Poloniae coetus” w sprawie okręgów kościelnych na polskich Ziemiach Zachodnich i Północnych (28.06.1972)*, <http://www.koszalin.opoka.org.pl/bulla.htm> (dostęp 06.06.2014).

oraz parafii Kostkowo i Wierzchucino, leżących na terenie województwa gdańskiego. Stolicą tej diecezji, podlegającej stolicy gnieźnieńskiej i jej metropolii, ma być Koszalin¹⁰.

Bulla papieska określała granice diecezji i oddawała opiece pasterskiej biskupa wiernych mieszkających na jej terenie oraz przypisywała (inkardynowała) tej diecezji księży, którzy na tym terenie aktualnie pracowali. Biskupem nowej diecezji został dotychczasowy sufragan z Gorzowa Wielkopolskiego, Ignacy Jeż, który pracował tam przez 12 lat¹¹ – to właśnie na nim spoczął ciężar i obowiązek organizowania struktur diecezji.

Bp Ignacy Jeż podjął się dzieła wyjątkowego, od podstaw budował strukturę życia religijnego na bardzo wielkim terenie. W jednym ze swoich listów do kapłanów i wiernych diecezji przedstawił program swojej nowej diecezji. Wyraził go w trzech punktach: uszanowanie tego, co stare i równocześnie budowanie tego, co nowe; uszanowanie staropolskiego zwyczaju rodziny i budowanie nowej; uszanowanie każdego człowieka starszego, ale równoczesne otaczanie opieką tego, co nowe¹².

Upadek komunizmu i odzyskanie przez Polskę suwerenności w 1989 r. zmieniło warunki misji Kościoła. Żywiołowo rozwijające się życie polityczne wymogło konieczność upowszechnienia założeń katolickiej nauki społecznej. W 1991 r. diecezja koszalińsko-kołobrzeska stała się pierwszym etapem IV pielgrzymki Ojca Świętego Jana Pawła II do ojczyzny, której towarzyszyła myśl przewodnia: *Bogu dziękujcie. Ducha nie gaście*. Wizyta papieska ukoronowała okres kierowania diecezją przez bpa Ignacego Jeża. W 1992 r. Jan Paweł II przyjął rezygnację ordynariusza koszalińsko-kołobrzeskiego. Jego następcą mianowany został bp Czesław Domin, dotychczasowy biskup pomocniczy diecezji katowickiej, długoletni przewodniczący Komisji Charytatywnej Episkopatu Polski i twórca polskiej „Caritas”. Tego samego roku Ojciec Święty Jan Paweł II bullą *Totus Tuus Poloniae populus*¹³ dokonał reorganizacji diecezji i prowincji kościelnych w Polsce. Diecezję koszalińsko-kołobrzeską podporządkowano metropolii szczecińsko-kamieńskiej. Po tych zmianach diecezja obejmowała obszar 15,5 tys. km, zamieszkiwany przez około 950 tys. ludności. Funkcjonowały 23 dekanaty i 201 parafii, w których posługiwało 492 kapłanów, a w seminarium przygotowywało się 116 alumnów¹⁴.

W roku 1996 po ciężkiej chorobie zmarł biskup diecezjalny Czesław Domin. 20 lipca 1996 r. Jan Paweł II mianował jego następcą ks. prof. dra hab. prof. UKSW Mariana Gołębińskiego, który pełnił tę funkcję do roku 2004. Od 2004 r. biskupem

¹⁰ L. Laskowski, *Diecezja koszalińsko-kołobrzeska w latach 1972-2002*, Koszalin 2002, s. 3-4; P. Szczepaniuk, *Powstanie, historia i terytorium diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, „Studia Koszalińsko-Kołobrzeskie” (SKK) (2000), nr 5, s. 123-133.

¹¹ I. Jeż, *Refleksje biskupa seniora diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, SKK (2002), nr 7, s. 7.

¹² P. Szczepaniuk, *Obraz diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w listach pasterskich biskupa Ignacego Jeża w latach 1972-1992*, SKK (2001), nr 6, s. 249-259.

¹³ Jan Paweł II, *Bulla „Totus Tuus Poloniae populus” (25.03.1992)*, „L'Osservatore Romano” (1992), nr 3-4, s. 67-73.

¹⁴ L. Laskowski, *Diecezja koszalińsko-kołobrzeska w latach 1972-2002*, Koszalin 2002, s. 11-16; I. Jeż, *Refleksje biskupa seniora diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, SKK (2002), nr 7, s. 9-13.

diecezjalnym koszalińsko-kołobrzeskim był obecny kardynał Kazimierz Nycz. Aktualnie biskupem diecezjalnym jest bp Edward Dajczak. Obecnie diecezja obejmuje obszar 14640 km zamieszkiwany przez około 920 tys. ludności. W tej chwili funkcjonują 24 dekanaty oraz 220 parafii w tym 199 diecezjalnych i 19 zakonnych. Kościołów parafialnych jest 217 (11 w budowie), filialnych 337, natomiast tzw. punktów odprawiania mszy świętych jest 81. W diecezji posługuje 474 kapłanów, a w seminarium przygotowuje się do kapłaństwa 40 alumnów¹⁵.

2. Formacja organisty według I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej

Okres budowania podstaw diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej zamknął trwający od 10 maja 1986 r. do 9 grudnia 1989 r. I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej, uwieńczony zatwierdzeniem przez biskupa diecezjalnego statutów regulujących całość życia w diecezji¹⁶. Statuty I synodu diecezjalnego zawierają między innymi informacje dotyczące muzyki liturgicznej oraz organistów na terenie diecezji. Rozdział pierwszy, poświęcony apostołstwie wiernych świeckich, podkreśla, iż świeccy powinni być świadomi swego obowiązku i współodpowiedzialności za realizowanie misji Kościoła. Szczególnie podkreśla się to w statucie trzynastym mówiącym o realizowaniu misji Kościoła w parafii¹⁷.

Istotny jest jednak rozdział IV niniejszych statutów. Poświęcony jest on śpiewowi i muzyce sakralnej. Zaznacza się tu, iż modlitwa dzięki śpiewowi nabiera szczególnej powagi. Zjednoczenie wiernych w śpiewie pogłębia również jedność serc i ułatwia wznoszenie myśli ku niebu. Podkreśla się tutaj, iż powagę śpiewu wiernych szczególnie wspiera towarzyszenie organów. To do proboszcza, organisty i dyrygenta zespołów śpiewających należy czuwanie nad odpowiednim dobrem pieśni śpiewanych podczas liturgii Mszy Świętej. Zaleca się, by wszystkie parafie posiadały stałego organistę, który będzie odpowiedzialny za poziom śpiewu w parafii. Stanowczo natomiast zabrania się powierzania funkcji organisty w parafii osobom nieprzygotowanym. Każdy pełniący funkcję organisty powinien posiadać dyplom ukończenia studium organistowskiego. Oprócz tego organiści pracujący na terenie diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej są zobowiązani do uczestnictwa w rekolekcjach i dniach skupienia organizowanych w diecezji¹⁸.

Szczegółowe prawa i obowiązki organistów określa *Regulamin dla organistów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, który znajduje się w statutach I Synodu Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej. To on charakteryzuje osobę organisty oraz jego posługę i formację. Regulamin¹⁹ podkreśla, że organista jest zobowiązany do dalszego rozwoju,

¹⁵ Bieżące dane o diecezji pochodzą ze strony internetowej diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, <http://www.koszalin.opoka.org.pl/new/a.php?m=5&p=infog>, (dostęp 06.06.2014).

¹⁶ P. Szczepaniuk, *Obraz diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w listach...*, s. 123-133.

¹⁷ *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, Koszalin 1986-1990, s. 178.

¹⁸ Tamże, s. 97-99.

¹⁹ *Regulamin dla organistów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, w: *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, Aneks nr 18, Koszalin 1986-1990, s. 179-181.

powinien się dokształcać w swoim zawodzie oraz powinien brać udział w rekolekcjach, dniach skupienia, kursach i egzaminach organistowskich²⁰.

Aneks nr 17 statutów diecezji zawiera regulamin Diecezjalnej Komisji do Spraw Śpiewu i Muzyki Kościelnej, która została powołana dla zapewnienia lepszego rozwoju śpiewu i muzyki kościelnej oraz roztoczenia należytej opieki nad sprawami zawodowymi organistów. W skład tej komisji wchodzi kapłani mianowani przez biskupa diecezjalnego oraz organiści odznaczający się prawością charakteru oraz znajomością śpiewu i muzyki kościelnej. To właśnie do tej komisji należy czuwanie nad należytym przestrzeganiem i wykonywaniem przepisów dotyczących śpiewu i muzyki kościelnej wydawanych przez Stolicę Apostolską i władzę diecezjalną. Oprócz tego organizuje ona kursy kształcące i dokształcające oraz zjazdy i rekolekcje dla organistów. To właśnie Diecezjalna Komisja do Spraw Śpiewu i Muzyki Kościelnej rozstrzyga w drugiej instancji spory pomiędzy organistą i jego bezpośrednim przełożonym²¹. Zwyczajne posiedzenia komisji odbywają się dwa razy w roku, natomiast nadzwyczajne w razie potrzeby, o czym decyduje wikariusz generalny²². Obecnie diecezja nie posiada komisji do spraw śpiewu i muzyki kościelnej.

3. Powstanie i działalność Diecezjalnego Studium Organistowskiego

Należy zauważyć, iż już na samym początku istnienia diecezji żywo interesowano się sprawą organistów. 27 lipca 1972 r. bp Ignacy Jeż wziął udział w zorganizowanych dla organistów rekolekcjach w Paradyżu. Po ich zakończeniu odbyła się dyskusja z organistami, podczas której wysunięto pewne postulaty, które zostały przesłane do kurii diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Oto one:

- „ćwiczenie śpiewów liturgii przez Księży, np. na kongregacjach dekanalnych;
- zarządzeniem kurii biskupiej ogólnie przyznać organistom jeden dzień w tygodniu wolny od pracy;
- również zarządzeniem ogólnym uwolnić organistę od obowiązku dania zastępcy na czas urlopu, gdy jest to utrudnione;
- wydawać pismo dla organistów, choćby w formie jakiegoś dodatku do biuletynu duszpasterskiego;
- istnieje konieczność ścisłej współpracy księży i sióstr w ćwiczeniu śpiewów z wiernymi, dziećmi i scholą;
- prośba o większe zainteresowanie organami i chórem. Organy trzeba stroić co roku;
- zdaniem uczestników rekolekcji wyjazd na rekolekcje jest podróżą służbową, w związku z czym koszty podróży i utrzymania winna ponosić parafia, urlop przerwany winien być uzupełniony;

²⁰ Tamże.

²¹ *Regulamin Diecezjalnej Komisji Śpiewu i Muzyki Kościelnej*, w: *I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, Aneks nr 17, Koszalin 1986-1990, s. 178.

²² Tamże.

- prośba o zorganizowanie przez Komisję Muzyki Sakralnej zaocznego dokształcania organistów i egzaminów²³.

Należy wspomnieć, że czas, o którym mowa, to organizowanie się diecezji. Jej centrum mieściło się przy kościele ojców franciszkanów w Koszalinie, gdyż kuria diecezjalna nie posiadała jeszcze obecnego miejsca urzędowania.

Z początkami diecezji oraz początkami formacji organisty na jej terenie związani są państwo Gabriela²⁴ i Andrzej²⁵ Cwojdziniscy. Oboje, mając wyższe wykształcenie muzyczne, zajęli się edukacją na tym terenie. Ich zaangażowanie zauważył bp Ignacy Jeż i podsunął myśl, by coś zrobić dla diecezji w tym kierunku. Ten impuls dany przez biskupa dał początek dzisiejszemu Diecezjalnemu Studium Organistowskiemu (DSO).

Pierwszym miejscem spotkań była parafia katedralna w Koszalinie. W tym czasie do grona wykładowców dołączył Waław Kubicki²⁶. Zatem potrzebowano już trzech pomieszczeń przeznaczonych do zajęć. Z czasem stworzono program nauczania oraz wyznaczono czas trwania kursu. Grono pedagogiczne poszerzyło się również o tzw. księdza asystenta, który zajmował się wykładaniem liturgiki. Studium miało kontakt

²³ Archiwum Wydziału Duszpasterskiego Kurii Biskupiej Diecezji Koszalińsko-Kołońskiej, *Postulaty organistów wysunięte podczas rekolekcji 27 lipca 1972 roku w Paradyżu*, teczka: organiści.

²⁴ Gabriela Cwojdzinińska – od 1938 r. w poznańskim konserwatorium uczyła się gry na fortepianie. Od 1943 r. zajmowała się działalnością kolporterską w ramach Armii Krajowej. Jednocześnie w latach okupacji kontynuowała edukację muzyczną na prywatnych lekcjach w Krakowie. Od 1949 r. występowała w chórze Filharmonii Krakowskiej, a od 1955 r. zajmowała się redakcją programów koncertowych (w Łodzi i Krakowie). W 1958 r. ukończyła Państwową Wyższą Szkołę Muzyczną w Krakowie w specjalności teoria muzyki, przygotowując pracę dyplomową pod kierunkiem Aleksandra Frączkiewicza. Do 1964 r. pracowała w szkołach muzycznych w Lublinie – w liceum muzycznym uczyła przedmiotów teoretycznych, w szkole podstawowej muzycznej prowadziła lekcje gry na fortepianie, akompaniowała w audycjach szkolnych w Filharmonii Lubelskiej. Następnie do 1978 r. była pedagogiem w Państwowej Szkole Muzycznej II stopnia w Koszalinie, a także pianistką w Filharmonii Koszalińskiej. Prowadziła z mężem studium organistowskie w Wyższym Seminarium Duchownym w Koszalinie.

²⁵ Andrzej Cwojdziniński – dyrygent, kompozytor i pedagog. Od 1947 r. studiował w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej w Krakowie dyrygenturę oraz kompozycję. W 1948 r. rozpoczął pracę jako chórzysta, a następnie asystent dyrygenta i dyrygent chóru Filharmonii Krakowskiej. W latach 1955-57 był asystentem dyrygenta w Filharmonii Łódzkiej, następnie objął funkcje dyrektora, dyrygenta i kierownika artystycznego Filharmonii w Lublinie, które pełnił do 1963 r. W 1964 r. został dyrektorem i kierownikiem artystycznym Filharmonii w Koszalinie, którą kierował do 1979 r. Był jednocześnie kierownikiem artystycznym Festiwalu Pianistyki Polskiej w Słupsku (1967-99) oraz Kołońskiej Wieczorów Wiołonczelowych (1972-1980). Kilkakrotnie sprawował kierownictwo Światowego Festiwalu Chórów Polonijnych w Koszalinie oraz Koszalińskich Koncertów Organowych. Pracę pedagogiczną rozpoczął podczas studiów, będąc w latach 1951-53 wykładowcą w Państwowej Wyższej Szkole Aktorskiej w Krakowie, a w latach 1960-62 na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. W latach 1991-99 piastował funkcję profesora na Akademii Muzycznej w Gdańsku i w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Słupsku. W 2011 r. na Ogólnopolskim Konkursie Kompozycji Religijnych „Vox Basilicae Calisiensis” w Kaliszu uzyskał III nagrodę za utwór *Boże narodziny* (2011). Za zasługi w rozwoju kultury otrzymał wiele nagród i odznaczeń regionalnych (w Lublinie, Koszalinie i Słupsku) oraz ogólnopolskich: Nagroda Ministra Kultury i Sztuki II stopnia za całokształt działalności (1977) oraz Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1983). W 1988 r. został uhonorowany medalem *Pro ecclesia et pontifice* oraz Nagrodą im. Księdza Bolesława Domańskiego za wybitne osiągnięcia twórcze, za: *Encyklopedia muzyczna PWM*, red. E. Dziembowska, Kraków 1984, s. 280-281.

²⁶ Organista parafii katedralnej w Koszalinie.

z proboszczami, którzy byli bardzo zainteresowani formowaniem muzyków. Byli to w szczególności księża z małych miejscowości.

Cały czas problemem było miejsce, w którym mogłyby odbywać się zajęcia. Z parafii katedralnej przeniesiono studium do parafii ojców franciszkanów w Koszalinie. Była to bardzo dobra lokalizacja (blisko dworca PKP i PKS). Następnie pojawiła się propozycja zajęć w Wyższym Seminarium Duchownym w Koszalinie. Jednak ze względu na miejsce położenia zrezygnowano z tego pomysłu i powrócono do ojców franciszkanów. Ci jednak po pewnym czasie zrezygnowali z umowy wynajmowania pomieszczeń dla studium organistowskiego. Obecnie zajęcia odbywają się przy parafii św. Józefa Rzemieślnika w Koszalinie. Na potrzeby studium opracowano *Regulamin Diecezjalnego Studium Organistowskiego*²⁷.

²⁷ Prywatne Archiwum Państwa Cwojdziańskich, *Regulamin Diecezjalnego Studium Organistowskiego*. Jest to pierwsza wersja regulaminu.

Regulamin Diecezjalnego Studium Organistowskiego

I

Terenem działalności Diecezjalnego Studium Organistowskiego jest obszar Diecezji Koszalińsko-Koło-brzeskiej.

II

Diecezjalne Studium Organistowskie powołane zostało wolą J.E. Ks. Biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża w 1980 roku, jako jedna z form podnoszenia poziomu kultury muzycznej w Kościele. Diecezjalne Studium Organistowskie, zwane dalej DSO:

- Kształci organistów w zakresie podstawowego kursu, zakończonego egzaminem i wydaniem świadectwa,
- Przeprowadza egzaminy dla praktykujących organistów, w celu wydania świadectwa DSO,
- Współtworzy środowisko osób, głównie młodzieży, pragnącej dzięki uzyskanym podstawom sztuki organistowskiej służyć w Kościele, oraz wspiera kontakty między nimi a duchowieństwem w Diecezji.

III

DSO realizuje swoje cele poprzez:

- Zajęcia dydaktyczne z sześciu przedmiotów muzycznych: zasady muzyki, solfeż, harmonia, dyrygowanie, gra na organach, literatura organowa – prowadzone przez czterech wykładowców świeckich oraz przedmiot „liturgia” – prowadzony przez kapłana,
- Regularne comiesięczne zjazdy kursantów w Koszalinie (5 w semestrze) w uzgodnionych terminach,
- Całodzienne lekcje (w soboty 9.30-17.00) prowadzone w czterech poziomach według zaawansowania kursantów przez świeckich wykładowców i razem dla wszystkich słuchaczy (końcowa godzina) przez kapłana,
- Przeprowadzanie egzaminów końcowych dla Kursu Podstawowego DSO oraz dla zgłaszających się organistów z Diecezji,

Wykładowcami są profesjonalni muzycy różnych specjalności oraz kapłan:

- Zasady muzyki i solfeż – mgr Gabriela Cwojdziańska
- Harmonia i dyrygowanie – prof. Andrzej Cwojdziański
- Gra na organach i literatura organowa – mgr Waław Kubicki
- Gra na organach i literatura organowa – mgr Bogdan Narloch

Miejscem comiesięcznych zjazdów były kolejne gościnne parafie w Koszalinie. Najpierw dawne baraki przy Kurii Biskupiej, salki katechetyczne Parafii NMP w Koszalinie, parafia św. Wojciecha, parafia pw. Podwyższenia Krzyża św., salki Domu Rekolekcyjnego w Wilkowie, a obecnie od 3 lat, ponownie, parafia Podwyższenia Krzyża św. w Koszalinie.

IV

Majątek DSO stanowią:

- Fisharmonia – zakupiona przez Ks. biskupa Ordynariusza Ignacego Jeża (w latach 80.),
- Mały, klawiszowy instrument elektroniczny („Zaczek”) zakupiony z ofiar kursantów,

Zamieszczone poniżej tabele przedstawiają informacje zamieszczone w sprawozdaniach z działalności Diecezjalnego Studium Organistowskiego (DSO) za rok szkolny 1994/95, 1995/96, 1996/97 oraz 2005/2006, 2006/2007, 2007/2008, 2008/2009. Archiwum diecezjalne nie posiada sprawozdań na rok szkolny 1997/98, 1998/99, 1999/2000, 2000/2001, 2001/2002, 2002/2003, 2003/2004, 2004/2005. Ponadto trzeba zaznaczyć, iż schematy sprawozdań, na podstawie których sporządzono poniższe opisy, różnią się od siebie, dlatego też stworzono dwie tabele (tabele 1²⁸ i 2²⁹ na następnych stronach).

W roku 1987 do kurii wpłynęła prośba ks. Norberta Jonka – referenta ds. muzyki kościelnej Kurii Metropolitalnej Wrocławskiej – o nadesłanie informacji na temat diecezjalnego ośrodka kształcenia organistów. Informacje te były potrzebne ks. Norbertowi Jonkowi, gdyż we wrześniu tegoż roku miały się odbyć obrady Sekcji Profesorów Muzyki Kościelnej poświęcone kształceniu organistów w Polsce. Na podstawie odpowiedzi udzielonych przez kurię na przysłane pytania dowiedzieć się można o kształceniu organistów na terenie diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Pytania i odpowiedzi zostały przedstawione w tabeli 3³⁰. Należy tutaj zwrócić uwagę na ważną kwestię. Mianowicie udzielone przez Kurię Biskupią Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej odpowiedzi stanowią ważne źródło informacji dotyczących kształcenia organistów w diecezji, gdyż zawierają wiadomości niedostępne w archiwum kurii biskupiej.

-
- Szafa (darowana) na podręczniki i mały instrument,
 - Podręczniki i śpiewniki,
 - W użyciu DSO są również wypożyczone z WSD w Koszalinie dwie fisharmonie oraz dwie małe tablice z pięcioliniami.

V

Finanse DSO:

– wpływy

- Ofiary o zmiennych wysokościach ustalanych zgodnie z konkretnymi kosztami prowadzenia DSO
- Dotacje docelowe ks. biskupa Ordynariusza

– wydatki

- Opłata za użytkowanie sal i organów w kościele
- Zakup podręczników i materiałów pomocniczych
- Remont instrumentów
- Wynagrodzenia wykładowców

VI

Organizatorami DSO są: Kuria Biskupia w Koszalinie

Wykładowcy: Gabriela i Andrzej Cwojdziniński.

²⁸ Opracowanie własne na podstawie sprawozdań znajdujących się w zbiorach Wydziału Duszpasterskiego Kurii Biskupiej Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej oraz Prywatnego Archiwum Państwa Cwojdzinińskich.

²⁹ Opracowanie własne na podstawie sprawozdań znajdujących się w zbiorach Wydziału Duszpasterskiego Kurii Biskupiej Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej, teczka: organiści.

³⁰ Tamże.

Tab. 1. Sprawozdania z działalności DSO diecezji koszalińsko-kołobrzeszkiej za rok szkolny 1994/95, 1995/96, 1996/97

Rok szkolny	Ilość zajęć	Miejsce zajęć	Obecność uczniów	Egzaminy końcowe	Uwagi
1994/95	O odbyło się 10 zaplanowanych zajęć.	Salki szkolne parafii Podwyższenia Krzyża Świętego w Koszalinie.	W zajęciach brało udział 38 uczniów na 54 zapisanych.	Przeprowadzono dwa egzaminy końcowe. Niestety, rezultaty tym razem były dość mierne. Kurs IV nie został zamknięty egzaminem końcowym w czerwcu, gdyż uznano, że kursanci za mało jeszcze mają praktyki, za mało ćwiczyli na instrumencie. Postanowiono więc przenieść egzamin końcowy na termin późniejszy.	W tym czasie wykładowcami byli: B. Narloch, W. Kubicki, G. Cwojdzńska, A. Cwojdzński. Przedmioty: zasady muzyki i solfeż, harmonia i dyrygowanie, organy i organoznawstwo, Liturgia.
1995/96	O odbyło się 10 zaplanowanych zajęć.	Salki szkolne parafii Podwyższenia Krzyża Świętego w Koszalinie.	W zajęciach brało udział 33 na 46 zapisanych.		Niepokozi fakt zmniejszającej się frekwencji na poszczególnych kursach.
1996/97	O odbyło się 10 zaplanowanych zajęć.	Salki szkolne parafii Podwyższenia Krzyża Świętego w Koszalinie.	W zajęciach brało udział 30 uczniów na 45 zapisanych.	4.10.1997 r. przeprowadzono komisyjny egzamin końcowy w Katedrze w Koszalinie. Zgłosiło się 10 osób z DSO oraz jedna eksternistycznie z Niepokalanowa. Zdało 9 kursantów DSO oraz osoba zdająca eksternistycznie. Poziom egzaminu był niestety niewysoki, co wyraziły oceny – brak stopnia bardzo dobrego i aż cztery dostateczne.	Największym problemem, przed jakim stała kadra DSO, była konieczność przeniesienia siedziby Studium z parafii pw. Podwyższenia Krzyża św. W trudnościach tych pomógł ks. Tadeusz Piasecki, który przyjął DSO bardzo serdecznie. W przeprowadzce pomagało WSD. Ponadto postanowiono nie przyjmować już kandydatów zupełnie muzycznie nieprzygotowanych. Funkcję opiekuna DSO po ks. Krzysztofie Włodarczyku przejął ks. Janusz Rajkowski.

Tab. 2. Sprawozdania z działalności DSO diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej za rok szkolny 2005/2006, 2006/2007, 2007/2008, 2008/2009

Rok szkolny	Miejsce zajęć	Uczniowie	Absolwenci	Wykładowcy	Przedmioty	Uwagi
2005/2006	Parafia Katedralna w Koszalinie	Na I rok przyjęto 17 osób. W trybie eksternistycznym przyjęto 5 osób. Na wszystkich rocznikach było 28 osób.	4 osoby	Ks. dr Eugeniusz Kaczor Mgr Wacław Kubicki Mgr Lucyna Janus Mgr Justyna Moskaliak Ks. mgr Andrzej Jarzyna	Liturgika, prawodawstwo muzyczne, historia muzyki, repertuar kościelny, organy, pogrzeby, śluby, fortepian, chór, zasady muzyki, emisja głosu, kształcenie słuchu, dyrygowanie, elementy harmonii.	W roku 2006/2007 przewiduje się przyjęcie na I rok studium słuchaczy w liczbie około 20 osób. Przewiduje się również dokształcenie w ramach systemu eksternistycznego zgłoszonych osób w trakcie trwania zajęć. Za studium jest odpowiedzialny ks. Andrzej Jarzyna.
2006/2007	Parafia Katedralna w Koszalinie	Na I rok przyjęto 14 osób. Na wszystkich rocznikach było 35 osób.	1 osoba	Jak wyżej	Jak wyżej	Za studium jest odpowiedzialny ks. Andrzej Jarzyna.
2007/2008	Parafia Katedralna w Koszalinie	Na I rok przyjęto 7 osób. Na wszystkich rocznikach było 25 osób.	1 osoba	Jak wyżej	Jak wyżej	Za studium jest odpowiedzialny ks. Andrzej Jarzyna.
2008/2009	Parafia Katedralna w Koszalinie	Na I rok przyjęto 12 osób. Na wszystkich rocznikach było 30 osób.	1 osoba	Jak wyżej	Jak wyżej	Za studium jest odpowiedzialny ks. Andrzej Jarzyna.

Tab. 3. Zestawienie pytań i odpowiedzi o DSO

Pytanie	Odpowiedź
Pełna nazwa Ośrodka Kształcenia Organistów lub Studium Kursu, czy temu podobne.	Diecezjalne Studium Organistowskie w Koszalinie
Rok powstania	Od lutego 1980 roku
Ile lat trwa aktualnie cykl kursu?	4 lata
Jakie przedmioty wchodzi w zakres nauki i jak są one rozłożone na poszczególne lata?	Zasady muzyki, solfeż, harmonia, dyrygowanie w małym zakresie, liturgia, gra na organach. Wszystkie przedmioty w cyklu 4- letnim.
Jak przedstawia się program nauczania gry na organach i ewentualnie na fortepianie w poszczególnych latach nauki?	W zasadzie jedynie ogranicza się do poprawnych odpowiedzi mszalnych we wszystkich tonacjach, czytanie nut z łatwego układu chorału.
Jaka jest częstotliwość wykładów teoretycznych i lekcji indywidualnych w ciągu tygodnia czy innego czasokresu?	Studium z konieczności ogranicza się do 5. godzin lekcyjnych na spotkaniach raz w miesiącu. Łącznie 10 planowanych spotkań w ciągu roku szkolnego.
Jak przedstawia się egzamin dyplomowy, kończący naukę?	Egzamin kończący naukę w systemie zaocznym sprowadza się do sprawdzenia wiadomości w zakresie poprawnych odpowiedzi mszalnych, akompaniamentu na organach wybranych pieśni, wrywkowej modulacji, progresji i wiadomości z zasad muzyki.
Jakiego rodzaju dyplomy otrzymują absolwenci? Czy są to dyplomy jednakowej wartości kwalifikacyjnej dla wszystkich absolwentów, czy też różnią się kategoriami kwalifikacyjnymi?	Absolwenci otrzymują świadectwo ukończenia kursu podstawowego, na podstawie którego mogą być zatrudnieni w charakterze organisty.
Ilu wykładowców zatrudnia DSO oraz jakie są ich kwalifikacje?	Czterech wykładowców: jeden magister, dwóch wykładowców wyższych uczelni muzycznych oraz jeden ksiądz wykładający liturgikę.
Czy DSO posiada własne organy ćwiczebne (ile) lub też korzysta z organów kościelnych?	4. rok korzysta z organów w katedrze podczas comiesięcznych zajęć lekcyjnych.
Jakie warunki przyjęć i wymagania muzyczne stawia się kandydatom zgłaszającym się?	Niestety, wobec wielkiego braku organistów w diecezji nie stawia się warunków przyjęć, natomiast wymaga się albo równoległego kształcenia muzycznego co najmniej w ognisku muzycznym, albo samodzielnego intensywnego uczenia się pod comiesięczną kontrolą DSO.
Czy DSO prowadzi oddzielne kursy dla organistów już pracujących lub uczniów Państwowej Szkoły Muzycznej klasy organów, pozbawionych przedmiotów kościelnych?	Nie. Natomiast są wypadki przyjmowania bardziej zaawansowanych na wyższe lata kursu, a uczniów czy studentów szkół muzycznych obowiązuje tylko gra na organach, harmonia i liturgia.

Pytanie	Odpowiedź
Ilu uczniów studiuje aktualnie?	Trudna odpowiedź... Zapisanych jest bowiem aktualnie 86 osób, lecz średnia frekwencja oscyluje pomiędzy 30-40 % zapisanych. Z tego 50% mężczyzn, 1 siostra zakonna, 2 kleryków. Duża rozpiętość wieku: od uczniów szkół podstawowych do osób po 50-ce. Stąd też dodatkowe trudności prowadzenia kursu.
Ilu uczniów ukończyło studia w DSO z dyplomem kwalifikowanego organisty od początku istnienia tegoż ośrodka?	20 osób uzyskało świadectwo ukończenia kursu podstawowego, 1 osoba świadectwo kwalifikacyjnego egzaminu eksternistycznego.
Inne uwagi i informacje o działalności DSO.	Ostatnio wprowadzono dwa różne świadectwa: dla absolwentów DSO; dla eksternistów – organistów zgłaszających się z prośbą o zweryfikowanie ich kwalifikacji zawodowych. W projekcie kurs średni.

Powstałe w 1980 r. Diecezjalne Studium Organistowskie od razu posiadało określony plan zajęć. Czteroletni okres nauczania obejmował konkretne przedmioty takie jak: zasady muzyki, solfeż, dyrygowanie, wiedzę liturgiczną oraz grę na organach. Studenci przyjeżdżali 10 razy w roku na pięć godzin lekcyjnych, podczas których realizowano program DSO. Ponadto czwarty rok studiów mógł już korzystać podczas zajęć z organów katedralnych. Wobec braku organistów w diecezji nie stawiano żadnych warunków przyjęcia, natomiast wymagało się równoległego kształcenia muzycznego co najmniej w ognisku muzycznym lub samodzielnego intensywnego uczenia się pod comiesięczną kontrolą DSO. Istotną informacją jest również ta, że na 86 zapisanych wtedy uczniów tylko 20 osób od rozpoczęcia istnienia DSO ukończyło je z dyplomem kwalifikowanego organisty.

4. Powstanie i działalność kursu Muzilo

Z inicjatywy bpa Czesława Domina powstał w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej, oprócz DSO, kurs Muzilo. Biskup wiedział, że na terenie diecezji jest potrzeba kształcenia organistów, dlatego chciał ułatwić im edukację. Odpowiedzialny za to był Franciszek Węgiel, który jeżdżąc po całej diecezji, kształcił organistów. Należy podkreślić, iż kurs ten starał się pomóc organistom w sposób amatorski. Wszelkie informacje na ten temat znajdują się w Kurii Biskupiej Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej³¹.

Najstarsze informacje pochodzące z 1995 r. wskazują na to, że już wcześniej istniała taka forma kształcenia. Świadczy o tym fragment listu Franciszka Węgla do bpa Domina: „Pragnę poinformować, że zgodnie z życzeniem Waszej Eksceleńcy kontynuuję nauczanie gry metodą Muzilo w czterech punktach: Darłowo – 9 uczniów, Sławno – 11 uczniów, Stary Jarosław – 11 uczniów, Białogórzyno – 11 uczniów, czyli razem 42 uczniów. 13 uczniów jest mocno zaawansowanych, dość biegle radzą sobie

³¹ Tamże.

z harmonizowaniem melodii sposobem ułatwionym (...) Przy okazji smutna informacja: zostały rozwiązane trzy punkty, tj. Kołobrzeg z dniem 26 września i dotąd nierozliczony Białogard z dniem 27 września i Karlino z dniem 16 września (...)”³².

W grudniu 1995 r. w Sławnie odbył się koncert zorganizowany przez kurs Muzilo. Zaplanowano też koncert na zakończenie roku ku czci śp. bpa Czesława Domina, inicjatora kursu. Odbył się on w 1996 r. w Sławnie i Koszalinie (katedra). Podczas koncertu bp Paweł Cieślík wręczył świadectwa ukończenia pierwszego roku.

W roku szkolnym 1997/98 utworzono tzw. plan pracy kursu Muzilo dla III roku:

- „Na podstawie Agendy – opracować liturgię na cały rok kościelny.
- Opracować repertuar dla uroczystości specjalnych takich jak:
 - uroczystość bierzmowania w parafii,
 - uroczystość wizytacji ks. biskupa w parafii,
 - uroczystość Pierwszej Komunii św.,
 - uroczystość patrona parafii – odpust,
 - uroczystość patrona ks. proboszcza danej parafii,
 - uroczystość Bożego Ciała,
 - uroczystość Dni Krzyżowych,
 - rekolekcje parafialne – misje,
 - kongregacja dekanalna,
 - uroczystość Wszystkich Świętych,
 - Boże Narodzenie,
 - Wielkanoc – Triduum,
 - inne uroczystości.
- Udoskonalenie techniki gry organowej w oparciu o dobrany repertuar J.S. Bacha, Szczepana Siei, ks. Leona Świerczka, Władysława Żeleńskiego, ks. Antoniego Chlondowskiego, Bronisława Rutkowskiego, Feliksa Rączkowskiego, Jana Chwedczuka i innych znanych pedagogów.
- Zastosowanie klawiatury nożnej w akompaniamencie pieśni.
- Zapoznanie uczniów z zapisem gregoriańskim – odczytywanie zapisu na klawiaturze organowej.
- Dokończenie nauki harmonii z ćwiczeniami samodzielnego harmonizowania melodii”³³.

W roku 1997 w koszalińskiej katedrze odbył się koncert uczniów kursu muzyki liturgicznej Muzilo. Z listu Franciszka Węgła wynika, że rok później zakończył on działalność w systemie Muzilo. Nie wiadomo, czy jest to jednoznaczne z rozwiązaniem kursu. Brak jest jakichkolwiek informacji. Poniżej została przedstawiona za pomocą tabeli liczba uczniów i pole działania kursu Muzilo w latach 1995-1998³⁴.

³² Archiwum Wydziału Duszpasterskiego Kurii Biskupiej Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeszkiej, *List Franciszka Węgla z 2 grudnia 1995 roku do biskupa Czesława Domina*, teczka: organiści.

³³ Archiwum Wydziału Duszpasterskiego Kurii Biskupiej Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeszkiej, *Plan pracy kursu Muzilo III roku nauki 1997/98 z 26 czerwca 1997 roku*, teczka: organiści.

³⁴ Archiwum Wydziału Duszpasterskiego Kurii Biskupiej Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeszkiej, teczka: Muzilo, opracowanie własne na podstawie sprawozdań.

Tab. 4. Miejsca działania i liczba uczniów kursu Muzilo w latach 1995-1998³⁵

Rok	Dekanat	Parafia	Liczba uczniów
1995	Darłowo	Jeżyce	4
		Słowino	1
		Sulechowo	1
		Barzowice	1
		St. Jarosław	4
		Darłowo	9
	Sławno	Malechowo	3
		Sławsko	3
		Żukowo	1
		Sławno	29
	Kołobrzeg	Ustronie Morskie	8
		Dźwirzyno	1
Górawino		1	
Charzyno		1	
Dobrzyca		1	
Białogard	Byszyno	9	
	Dobrowo	5	
	Karlino	5	
	Białogórzyno	11	
	Białogard	2	
1996	Darłowo	Darłowo	9
		Jeżyce	4
		Słowino	1
		Karwice	2
		St. Jarosław	10
		Barzowice	1
		Sulechówko	1
	Sławno	Sławno	20
		Sulechówko	1
		Kwasowo	4
		Sławsko	3
		Żukowo	1
		Malechowo	4
	Kołobrzeg	Ustronie Morskie	8
		Gorawino	1
		Dźwirzyno	1
		Charzyno	1
		Dobrzyca	1
	Białogard	Karlino	17
		Białogórzyno	14
Byszyno		9	
Dobrowo		5	
Białogard		2	

³⁵ Tamże.

Rok	Dekanat	Parafia	Liczba uczniów
1997/98	Białogard	Białogórzyno	12
		Dobrowo	2
	Darłowo	Darłowo	4
		Jeżyce	2

W swoim czteroletnim istnieniu przez kurs Muzilo starano się dotrzeć do jak największej liczby osób, które były zainteresowane posługą organisty na terenie diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej. Dlatego też kurs organizowany był w różnych dekanatach diecezji (Darłowo, Sławno, Kołobrzeg, Białogard, Białogórzyno, Dobrowo, Jeżyce). W kursie, w czasie jego czteroletniego trwania, wzięło udział ponad 200 uczniów z ponad 20 parafii. Zgłębiali oni wiedzę z zakresu liturgii oraz gry na organach z uwzględnieniem repertuaru na specjalne uroczystości, takie jak bierzmowanie, wizytacja biskupa, uroczystość Bożego Ciała, I Komunii Świętej, Bożego Narodzenia czy Triduum Paschalnego.

Zakończenie

Przedstawione powyżej informacje oraz zbiory materiałów dotyczących formacji organisty na terenie diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej wskazują na duże zainteresowanie diecezji sprawami muzyki kościelnej w początkowej jej fazie rozwoju. Pierwszy biskup, Ignacy Jeż, z pomocą państwa Cwojdziańskich zainicjował założenie Diecezjalnego Studium Organistowskiego będącego obecnie jedynym miejscem formacji organistów. Wydawać by się mogło, że to jednak może nie wystarczyć. Organista jako muzyk kościelny pełni swoją funkcję podczas liturgii, którą winien uznawać za szczególną, gdyż jak uczy nas Sobór Watykański II w Konstytucji o liturgii świętej (KL 112) „śpiew kościelny, jako związany ze słowami, jest nieodzowną oraz integralną częścią uroczystej liturgii”. Nie jest to nowa nauka, ponieważ „muzyczna tradycja całego Kościoła stanowi skarbiec nieocenionej wartości, wyróżniający się wśród innych form wyrazu artystycznego” (KL 112), muzyk kościelny, mając to na uwadze, winien zgłębiać tradycję liturgiczną i muzyczną Kościoła. W tym pomocne mu mogą być dni skupienia, rekolekcje powiązane z rozmowami z innymi organistami jako wymiana doświadczenia i świadomość tworzenia pewnej społeczności oraz konferencje dotyczące problemów współczesnej muzyki liturgicznej, a przede wszystkim diecezjalna komisja do spraw muzyki liturgicznej, która czuwałaby nad tym wszystkim. Autor artykułu wyraża nadzieję, że ten krótki artykuł będzie zachętą do pracy na rzecz prawdziwej muzyki liturgicznej w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej.

Bibliografia

- Bończa-Bystrzycki L., *Zarys dziejów diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej (1972-2011)*, Koszalin 2011, s. 7.
- I Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej*, Koszalin 1986-1990, s. 178.
- Jan Paweł II, *Bulla „Totus Tuus Poloniae populus” (25.03.1992)*, „L’Osservatore Romano” (1992), nr 3-4, s. 67-73.

- Jeż I., *Refleksje biskupa seniora diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, „Studia Koszalińsko-Kołobrzeskie” (2002), nr 7, s. 7-13.
- Laskowski L., *Diecezja koszalińsko-kołobrzeska w latach 1972-2002*, Koszalin 2002, s. 3-16.
- Paweł VI, *Bulla „Episcoporum Poloniae coetus” w sprawie okręgów kościelnych na polskich Ziemiach Zachodnich i Północnych (28.06.1972)*, <http://www.koszalin.opoka.org.pl/bulla.htm>.
- Pluta W., *Regulamin Diecezjalnej Komisji dla spraw śpiewu i muzyki kościelnej oraz spraw organistowskich, znak: B:2 – 6/59, Gorzów dnia 23 kwietnia 1959 roku*, „Gorzowskie Wiadomości Kościelne” (1959), nr 5, s. 245-246.
- Pluta W., *Regulamin dla Organistów Diecezji Gorzowskiej*, „Gorzowskie Wiadomości Kościelne” (1959), nr 5, s. 246-253.
- Szczepaniuk P., *Obraz diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w listach pasterskich biskupa Ignacego Jeża w latach 1972-1992*, „Studia Koszalińsko-Kołobrzeskie” (2001), nr 6, s. 249-259.
- Szczepaniuk P., *Powstanie, historia i terytorium diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej*, „Studia Koszalińsko-Kołobrzeskie” (2000), nr 5, s. 123-133.
- Wejman G., *Organizacja Kościoła katolickiego na Pomorzu Zachodnim i ziemi lubuskiej w latach 1945-1972*, Szczecin 2007, s. 28-51.

Streszczenie

Tematem niniejszego artykułu jest formacja organisty w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej w świetle przepisów kościelnych dotyczących tej kwestii. Autor postawił sobie za zadanie zaprezentować przepisy dotyczące przygotowania i posługi organisty oraz przykłady wprowadzenia ich w życie, m.in. przez założenie Diecezjalnego Studium Organistowskiego. Dla bardziej wnikliwego przebadania tej kwestii autor ułożył ankietę, na podstawie której w latach 2010/2011 zostały przeprowadzone badania w celu uzyskania bardziej szczegółowych informacji na temat pracy organisty. Autor żywi nadzieję, że podjęcie tematu formacji organisty przyczyni się do podniesienia poziomu i usunięcia ewentualnych nadużyć czy braków w tym względzie w diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej.

Słowa kluczowe: organista, muzyka, muzyka liturgiczna, diecezja koszalińsko-kołobrzeska, Diecezjalne Studium Organistowskie

Summary

THE ORGANIST'S FORMATION IN THE DIOCESE OF KOSZALIN-KOŁOBRZEG

The subject of this article is an organist's formation in the Diocese of Koszalin-Kołobrzeg in the light of the law concerning this issue. The attempt is to present the diocese rules concerning the organists' preparation and their ministry. Moreover, there are some examples that show the practical realization of these rules (for example through the establishing of the Diocesan Study Centre for Organists)

To reach this aim, questionnaires were framed to make possible to collect information about the ministry and formation of an organist in the Diocese of Koszalin-Kołobrzeg. The questionnaire was conducted in 2010/2011 among parish priests and organists.

The author of this article hopes that the undertaken topic of an organists' formation be, at least to some extent, helpful to better the organists' qualifications and exclude, if necessary, all misuses or deficiency.

Keywords: an organist, music, liturgical music, the Diocese of Koszalin-Kołobrzeg, the Diocesan Study Centre for Organists